

Фізичне насильство в сім'ї, за яке передбачено кримінальну відповідальність, може бути вчинене у вигляді злочинів проти життя, здоров'я, злочинів, які ставлять у небезпеку життя чи здоров'я члена сім'ї, та злочинів проти особистої волі. До таких злочинів належать вбивства та доведення до самогубства, що є найбільш тяжкими та можуть бути вчинені внаслідок насильства в сім'ї [1].

Існує багато методик розслідування певних різновидів умисних вбивств, які були висвітлені в наукових працях О. О. Андрєєва, І. В. Борисенка, О. Ю. Булулукова, Л. Г. Відонова, О. С. Саїнчина, В. Л. Сінчука, С. І. Винокурова, В. П. Колмакова, В. О. Коновалової, В. Г. Лукашевича, І. Г. Маландина, М. В. Салтевського, В. В. Семенового, В. Ю. Шепітька та інших учених.

Проте окрема підвидова методика розслідування вбивств, вчинених у зв'язку з домашнім насильством, залишилась поза увагою та потребує подальшого розширення та деталізації. Сформована ситуація обумовлюється низьким рівнем спеціальної підготовки слідчих, які стикаються з подібними випадками, відсутністю наукових розробок проблем методики розслідування вбивств даного різновиду і активною протидією розслідуванню з боку кримінальних елементів.

Висновок. Отже, актуальність дослідження полягає у розробці на основі аналізу та узагальненні слідчої практики, вивченні нормативних актів та літературних джерел науково-обґрунтованої методики розслідування умисних вбивств, вчинених у зв'язку з домашнім насильством. Для досягнення зазначеної мети необхідно розглянути й висвітлити формулювання можливих пропозицій щодо удосконалення законодавства та відомчих нормативних актів, що регулюють діяльність правоохоронних органів, а також впровадження в практику роботи підрозділів досудового розслідування рекомендацій щодо методики розслідування умисних вбивств, вчинених у зв'язку з домашнім насильством.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2011 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 21.10.2019).
2. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності // Генеральна прокуратура України : офіц. вебсайт. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113651&libid=100820&c=edit&_c=fo (дата звернення: 21.10.2019).
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 21.10.2019).

Одержано 01.11.2019

УДК [342.95:351.741.072.22](477)

Сергій Олександрович ШАТРАВА,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем забезпечення діяльності поліції

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7072-961X>

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Прийняття Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», якою були закріплені чотири основні вектори розвитку нашої країни, є важливою передумовою впровадження в державі європейських стандартів життя, вихід України на провідні позиції світу, забезпечення на якісно новому рівні прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Одним із таких векторів – є «вектор безпеки», який передбачає цілий комплекс дій правового та організаційного характеру, які як правило відображені в необхідності здійснення певної реформи. Зазначений вектор розвитку нашої держави передбачає здійснення дев'яти самостійних, але при цьому пов'язаних одною метою реформ. В той же час, поступово здійснювана реформа правоохоронної системи, яка передбачає коригування завдань та функцій правоохоронних органів, зміну ставлення осіб органів правопорядку до виконання службових обов'язків у напрямі усвідомлення їх як надання оплачуваних державою послуг із забезпечення насамперед безпеки кожної особи, її особистих та майнових прав, суспільних та державних інтересів. В цілому підтримуючи зазначені зміни в ідеології роботи всіх правоохоронних органів та Національної поліції зокрема.

З метою з'ясування певних видів адміністративних послуг в діяльності органів Національної поліції постає необхідним дослідити нормативно-правові акти, які закріплюють певні повноваження останніх у сфері надання адміністративних послуг.

Звернення до Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII надає можливість виокремити наступні повноваження щодо надання адміністративних послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку: 1) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом; 2) видає відповідно до закону дозволи на рух окремих категорій транспортних засобів; 3) у випадках, визначених законом, видає та погоджує

дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху; 4) здійснює охорону об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони; 5) здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності; 6) здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ [1].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від д 28.10.2015 № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію» органи Національної поліції мають відповідні повноваження щодо надання адміністративних послуг юридичним та фізичним особам у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, а саме: 1) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом; 2) видає відповідно до закону дозволу на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху; 3) здійснює охорону об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони; 4) здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності, а також технічні заходи охоронного призначення у випадках і порядку, передбачених законом або іншими нормативно-правовими актами; 5) здійснює контроль за дотриманням фізичними і юридичними особами спеціальних правил і порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система; 6) розробляє пропозиції щодо закріплення у відповідних нормативно-правових актах та технічній документації (конструкторській, технологічній, програмній документації, технічних умовах, документах із стандартизації та сертифікації, інструкціях) обов'язкові умови в галузі технічного регулювання щодо продукції, яка необхідна для потреб Національної поліції, а також організовує проведення технічної експертизи та підготовку висновків щодо якості процесів проектування, виробництва, будівництва, монтажу, налагодження, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації зазначеної продукції; 7) здійснює самостійно або через утворені установи забезпечення монтаж, ремонт, обслуговування технічних засобів охоронного призначення, озброєння, транспорту, засобів зв'язку, приміщень, які надані Національній поліції для виконання покладених на неї завдань, контроль за правильним використанням матеріально-технічних ресурсів територіальними органами, підприємствами, установами та організаціями, що належать до сфери її управління [2].

Звернення до постанови Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1098 «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг» [3] та постанови Кабінету Міністрів України від 04.06.2007 № 795 «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх надання» [4] надає можливість виокремити повноваження Національної поліції щодо надання наступних адміністративних послуг, а саме: 1) видача дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система (для юридичних та фізичних осіб); 2) видача дозволу на зберігання і носіння (реєстрація, перереєстрація): нагородної зброї; мисливської, холодної, пневматичної зброї, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; 3) переоформлення зброї за місцем її обліку з одного власника на іншого; 4) видача дозволу (оформлення документів) на відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи, що працюють з вибуховими матеріалами, піротехнічних майстерень та інших об'єктів відповідно до Положення про дозвільну систему, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576; 5) видача дублікатів документів дозвільного характеру, стосовно вищезазначених пунктів, у разі їх втрати або пошкодження; 6) видача, переоформлення, видача дублікату, видача копії ліцензії: а) на виробництво та ремонт вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівля вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; б) на виробництво спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продаж; в) надання послуг з охорони власності та громадян; г) на провадження діяльності, пов'язаної з виробництвом, торгівлею піротехнічними засобами; ґ) на провадження діяльності, пов'язаної з наданням послуг стрільбищами невійськового призначення та функціонування мисливських стендів; 7) оформлення та видача: а) дозволу на перевезення надгабаритних, великовагових вантажів; б) документів щодо погодження маршрутів дорожнього перевезення небезпечних вантажів.

В той же час, звернення до постанови Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» надає можливість дійти висновку, що МВС України визначено органом ліцензування у відповідних видах господарської діяльності, а саме: виробництво та ремонт вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду торгівля вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництво спеціальних

засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продаж; охоронна діяльність [5].

Дослідження повноважень органів Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку надає можливість виокремленню їх груп щодо надання адміністративних послуг: 1) адміністративні послуги, пов'язані з видачею документів дозвільного характеру щодо вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів та об'єктів дозвільної системи, що працюють з вибуховими матеріалами, піротехнічних майстерень тощо; 2) адміністративні послуги у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; 3) адміністративні послуги у сфері охоронної діяльності (охорона майна громадян, організацій, а також об'єктів, що підлягають обов'язковій охороні тощо).

Запорукою успішного виконання завдання із мінімізації проявів корупції під час надання адміністративних послуг є забезпечення належного рівня знань антикорупційного законодавства як представниками державних органів та органів місцевого самоврядування, так і суспільством в цілому. З одного боку, це сприяє ефективній дії встановлених законодавством превентивних антикорупційних механізмів, а з іншого – підвищує рівень правової обізнаності громадян, що зменшує ризик порушення їхніх основних прав і свобод у повсякденному житті, а також сприяє формуванню у населення нетерпимого ставлення до проявів корупції [6].

Маючи на меті мінімізацію корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг органами Національної поліції, необхідно здійснити наступні заходи:

- чітко віднести умови та порядок здійснення адміністративних процедур до відповідних норм законодавчих і нормативних актів;
- спростити процедури надання адміністративних послуг;
- обмежити дискреційні повноваження посадової особи, що надає адміністративні послуги;
- створити інструкції щодо застосування внутрішнього положення і процедур надання послуг та стандартних операційних процедур;
- надати клієнтам повну і зрозумілу інформацію щодо умов надання таких послуг (вебсайт, розміщення повідомлень в інтернеті тощо);
- мінімізувати контакти посадової особи органу поліції з громадянами при наданні адміністративної послуги, зокрема, шляхом впровадження альтернативних шляхів подання чи отримання інформації (поштою, електронною поштою, факсом тощо);
- періодично проводити ротацію кадрів органів поліції;
- повідомити клієнтам повну інформацію про порядок подання скарг;
- забезпечити обов'язковий розгляд скарг на дії посадової особи органу поліції, з інформуванням скаржника щодо результатів такого розгляду;
- переглянути та скоригувати графіки прийому отримувачів адміністративних послуг в залежності від конкретних обставин;
- забезпечити чітке формулювання кваліфікаційних критеріїв до учасників процедури закупівель, а також оприлюднення усього обсягу інформації та документів відповідно до закону, вільний та рівний доступ учасників до такої інформації;
- забезпечити належне документування кожного етапу, усіх прийнятих рішень в межах процедури закупівель, а також будь-яких контактів з учасниками процедури закупівлі, або спроб таких контактів з їх боку, збереження відповідних документів;
- здійснювати заходи щодо збереження та нерозголошення змісту одержаних конкурсних пропозицій до їх офіційного розкриття.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.10.2019).
2. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. С. 34. Ст. 2971.
3. Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1098 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1098-2011-%D0%BF> (дата звернення: 20.10.2019).
4. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх надання : постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2007 № 795 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/795-2007-%D0%BF> (дата звернення: 20.10.2019).
5. Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/609-2015-%D0%BF/para13#n13> (дата звернення: 20.10.2019).
6. Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування : метод. рек. : від 16.10.2013 / М-во юстиції України // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0020323-13> (дата звернення: 20.10.2019).

Одержано 23.10.2019